

Sygn. akt I C 15/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2020r.

Sąd Rejonowy w Kaliszu w I Wydziale Cywilnym, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Michał Włodarek

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Dulas

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 lutego 2020r. w K.

sprawy z powództwa **S. (...) im. Z. C. (1) z/s w L. (KRS (...))**

przeciwko pozwanemu **L. K. (PESEL (...))**

o zapłatę

1. oddała powództwo w całości,
2. zasądza od powoda S. (...) im. Z. C. (1) z/s w L. na rzecz pozwanego L. K. kwotę 600,00zł (sześćset złotych 00/100) podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu L. K. z urzędu przez adw. M. M., Kancelaria Adwokacka w K.,
3. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kaliszu od powoda S. (...) im. Z. C. (1) z/s w L. kwotę 2.203,10zł (dwa tysiące dwieście trzy złote 10/100) tytułem nieuiszczonych wydatków.

Sygn. akt I C 15/18

UZASADNIENIE

W dniu 19 grudnia 2016r. powód S. (...) im. Z. C. (1) z siedzibą w L. wniósł do Sądu Rejonowego w Kaliszu pozew w postępowaniu upominawczym przeciwko pozwanemu L. K. o zapłatę kwoty 4.922,97 złotych wraz odsetkami umownymi ustalonymi uchwałą zarządu powoda w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku, ale nie wyższymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie tj. dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powód przytoczył okoliczności wskazujące na jego legitymację czynną oraz oznaczył źródło zobowiązania, jego wysokość oraz wymagalność podając, iż dochodzone roszczenie stanowi należność wynikającą z nienależycie wykonanej umowy kredytu konsumpcyjnego.

W dniu 6 marca 2017r. Sąd Rejonowy w Kaliszu wydał w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazał pozwanemu aby zapłacił powodowi kwotę 4.922,97 złotych wraz z odsetkami wskazanymi w pozwie oraz kosztami procesu.

Przedmiotowy nakaz zapłaty został skutecznie zaskarżony sprzeciwem od nakazu zapłaty, w którym pozwany zaskarżył go w całości oraz wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu wskazał, że w chwili zawarcia umowy pożyczki znajdował się w stanie wyłączającym świadome bądź swobodne podjęcie decyzji, co do zawarcia umowy pożyczki. Taki stan rzeczy powodował, że jego oświadczenie woli

zawierające w sobie zgodę na zawarcie umowy pożyczki było nieważne. Powódka zaś nie zbadała, czy pozwany miał pierwotną możliwość spełnienia świadczenia z zawartej umowy pożyczki.

Sąd Rejonowy ustalił, następujący stan faktyczny.

Pozwany L. K. złożył wniosek o udzielenie pożyczki w dniu 20 listopada 2013r. na kwotę 7.500 złotych na okres 48 rat w oddziale S. (...) im. Z. C. w K.. Z załączonego do wniosku oświadczenia zeznał, że posiada dochody z tytułu renty i prowadzi gospodarstwo domowe łącznie z drugą osobą, która również uzyskuje dochód, a jego koszty związane z utrzymaniem gospodarstwa domowego wynoszą 200 zł. Do wniosku o pożyczkę został załączony dokument o dochodzie tj. decyzja ZUS o waloryzacji renty natomiast dolność kredytowa została obliczona na podstawie informacji o wysokości dochodów, posiadanych zobowiązań z tytułu rat pożyczkowych i kosztach utrzymania gospodarstwa domowego. Pozwany L. K. był członkiem powodowejS. (...) im. Z. C. (1) z siedzibą w L. oznaczonym numerem członkowskim (...).

(notatka na temat procesu udzielenia pożyczki dla L. K. nr członkowski w (...) k. 138; wniosek o przyznanie pożyczki zabezpieczonej nr (...) k. 139; oświadczenie kredytobiorcy do wniosku nr (...) k. 140; decyzja o waloryzacji renty z dnia 01.03.2013r. k. 141; rekomendacja i raport kredytowy z działu BIK k. 143 – 144; deklaracja członkowska k. 147)

W dniu 20 listopada 2013r. pozwany L. K., oznaczony u powoda numerem członkowskim w (...) zawarł z powodem S. (...) im. Z. C. (1) z siedzibą w L. umowę pożyczki (kredyt konsumencki) nr (...). Umowa została zawarta na okres od 20 listopada 2013r. do dnia 2 listopada 2017r., natomiast całkowita kwota kredytu wynosiła 7.500,00 złotych. Pozwany na podstawie zawartej umowy pożyczki zobowiązał się do jej zwrotu w oznaczonych terminach wynikających z harmonogramu spłaty pożyczki.

(umowa pożyczki nr (...) k. 13 – 20; aktualny harmonogram spłaty pożyczki nr 5 k. 22 – 23; potwierdzenie wypłaty z kasy k. 27; regulamin udzielania kredytów i pożyczek konsumenckich spółdzielczej kasy oszczędnościowo – kredytowej im. Z. C. (1) k. 29 – 31v.)

Powód kilkakrotnie wzywał pozwanego do zapłaty przeterminowanego zadłużenia m.in. pismem z dnia 17.11.2015r., 16.12.2015r. i 19.01.2016r.

(wezwanie do zapłaty z dnia 17.11.2015r. k. 33 wraz z potwierdzeniem nadania k. 34 -35; wezwanie do zapłaty z dnia 16.12.2015r. k. 36 wraz z potwierdzeniem nadania k. 37 – 38; wezwanie do zapłaty z dnia 19.01.2016r. k. 39 wraz z potwierdzeniem nadania k. 40 – 41)

Pismem z dnia 14 kwietnia 2016r. powód wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki nr (...) zawartą w dniu 20 listopada 2013r. wskazując jako przyczynę wypowiedzenia istotną zwłokę w płatności rat oraz wezwał go do zapłaty kwoty 4.627,51 złotych, na którą złożyła się kwota 4.330,91 złotych tytułem kapitału, kwota 201,70 złotych tytułem odsetek umownych, kwota 22,90 złotych tytułem odsetek karnych, kwota 72,00 złotych tytułem kosztów wezwania.

(zawiadomienie o wypowiedzeniu umowy z dnia 14.04.2016r. k. 48)

Następnie pismem z dnia 20 września 2016r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 4.816,18 złotych w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania. Wezwanie zostało mu doręczone w dniu 26 września 2016r. co wynika z potwierdzenia odbioru.

(wezwanie do zapłaty k. 51; potwierdzenie odbioru k. 50)

W zakresie zdrowia psychicznego powód nie przejawiał wyraźnych cech zaburzeń psychotycznych. Jego poznawcze funkcjonowanie uwarunkowane było istotnym deficytem w zakresie zdolności myślenia logicznego. Badany słabo przewidywał skutki swoich zachowań, w małym stopniu potrafił w podejmowanych decyzjach opierać się na wcześniejszych doświadczeniach. Jego relacje z innymi były powierzchowne, słabo pogłębione. Doznawane trudności powodowały u niego tendencję do postrzegania ich źródła na zewnątrz, a także do przejawiania agresji i uporu.

Wyniki testów percepcyjnych oraz ukształtowania profilu funkcji poznawczych wskazują na organiczne podłoże obserwowanych nieprawidłowości. Całość daje obraz ograniczonych zaburzeń osobowości co warunkuje ogólne także społeczne funkcjonowanie pozwanego.

Pozwany w dacie podpisywania umowy kredytowej nie był przy ocenie znaczenia sytuacji w stanie nieświadomości. Rozumiał on sytuację w jakiej się znajdował i czynność prawną jakiej zamierzał dokonać. W tym zakresie jego zdolność do świadomości podejmowania decyzji nie była zaburzona. Z uwagi na specyfikę jego funkcjonowania pozwanego, tj. bardzo słabą zdolność logicznego myślenia i wysoką tendencję do bezkrytycznego uleganiu wpływom mógł podjąć decyzję o kredycie nie licząc się z jej konsekwencjami. Tym samym w chwili podpisania umowy zdolność pozwanego do swobody podejmowania decyzji była wyłączona.

Nie zachodziły w pełni podstawy do jego ubezwłasnowolnienia. Z uwagi na nieporadność, trudności w zapewnieniu sobie odpowiednich warunków życiowych i radzeniu sobie z codziennymi obowiązkami pozwany wymagał wsparcia oraz obszernej i stałej opieki ze strony lokalnych służb społecznych.

(opinia sądowo – psychiatryczna z dnia 22.09.2019r. k. 357 – 370)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Żądania powództwa zgłoszone przez powoda w świetle art. 354 kc, 355 kc, 471 kc, 481 kc zostały wykazane co do zasady i wysokości.

Powództwo nie zostało uwzględnione z innych przyczyn niż określonych w treści pozwu.

Powoda oraz pozwanego wiązała ważna i skuteczna umowa kredytu w rozumieniu art. 720 i n. kc i art. 69 i n. ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. prawo bankowe (Dz. U. 2019.2357 – t.j. ze zm.).

Strony w ramach istniejącego kontraktu uzgodniły elementy przedmiotowo i podmiotowe istotne oraz w sposób jednoznaczny i indywidualny określiły prawa i obowiązki podmiotów zobowiązań.

Powód w sposób właściwy przekazał pozwanemu umówione świadczenie, natomiast pozwany w sposób nienależyty wykonał zobowiązanie zachowując się wbrew treści umowy poprzez zaniechanie uiszczenia spłaty należności wynikających z istniejącego stosunku obligacyjnego. Zaniechanie po stronie pozwanego nie było jednakże zawinione albowiem po jego stronie ujawniły się okoliczności ekskulpacyjne i egzoneracyjne, co powoduje brak odpowiedzialności kontraktowej po stronie pozwanego i obowiązku naprawienia powstałej z tego tytułu szkody powoda.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na stan psychiczny pozwanego w trakcie dokonywania czynności prawnej z powodem i w chwili obecnej.

Z jednoznacznej opinii biegłych wynika, że obecnie jak i w przeszłości pozwany był osobą

dotkniętą istotnym deficytem w zakresie zdolności myślenia logicznego co wpływa na jego poznawcze funkcjonowanie. W konsekwencji pozwany słabo przewiduje skutki swoich zachowań, w małym stopniu potrafi w podejmowanych decyzjach opierać się na wcześniejszych doświadczeniach. Przy tym relacje jakie nawiązuje z innymi charakteryzują się powierzchownością i są słabo pogłębione. Całokształt jego osobowości daje obraz ograniczonych zaburzeń osobowości co warunkuje ogólne także społeczne funkcjonowanie pozwanego. Mimo to, wobec pozwanego nie zachodzą w pełni podstawy do jego ubezwłasnowolnienia, a jedynie do wsparcia oraz obszernej i stałej opieki ze strony lokalnych służb społecznych.

W tych warunkach pozwany wykazuje się nieporadnością, trudnością w zapewnieniu sobie odpowiednich warunków życiowych i radzeniu sobie z codziennymi obowiązkami przy jednoczesnej specyfice jego funkcjonowania pozwanego

– bardzo słabej zdolności logicznego myślenia i wysokiej tendencji do bezkrytycznego uleganiu wpływom - które wpłynęły na podjęcie decyzji o kredycie nie licząc się z konsekwencjami.

W istniejącym stanie faktycznym oświadczenie woli pozwanego złożone powodowi i stanowiące akceptację treści zobowiązania należy oceniać pod kątem zaistnienia wad oświadczenia woli, w szczególności zaistnienia stanu wyłączającego swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Tym bardziej jest to uzasadnione z uwagi na specyfikę jego funkcjonowania poznawczego.

Zgodnie z treścią art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu, a wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r., sygn. akt IV CSK 7/05; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2010 r. sygn. akt II CSK 147/10).

Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli. Stan wyłączający swobodę musi również wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w sytuacji zewnętrznej. Tak pojmowanemu brakowi swobody towarzyszyć będzie natomiast najczęściej także pewne ograniczenie świadomości. Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, o którym mowa w art. 82 kc, nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia skutków własnego postępowania (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2014r. sygn. akt II PK 230/13).

Przy czym wskazuje się, że musi być odniesione do stanu psychiki i intelektu osoby składającej oświadczenie woli. Oznacza to, że przyczyna wyłączająca swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli tkwić musi w samym oświadczącym, a nie w sytuacji zewnętrznej, w jakiej on działa. Okoliczności poza personalne nie mogą być brane pod uwagę. Przyczyna wyłączająca swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli musi być umiejscowiona w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w jakiejś sytuacji zewnętrznej, w jakiej ta osoba została postawiona (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 lipca 1974 r., sygn. akt: III CRN 119/74).

W przedmiotowej sprawie w stosunku do osoby pozwanego wystąpiła przesłanka braku swobody podjęcia decyzji. Brak swobody w rozumieniu omawianego przepisu oznacza stan, w którym osoba rozpoznaje co prawda sens własnego działania, ale pod wpływem negatywnego oddziaływania czynników psychicznych ma wyłączoną możliwość swobodnego (nieskrępowanego) decydowania. Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli. Stan wyłączający swobodę również musi wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie z sytuacji zewnętrznej. Nie budzi też wątpliwości, że chodzi o całkowite wyłączenie swobody, a nie działanie pod wpływem czynników, które choć wpływają na sferę motywacyjną, to jednak nie pozbawiają składającego oświadczenie woli możliwości dokonania wyboru zachowania.

Konsekwencją oświadczenia woli dotkniętego brakiem możliwości swobodnego podjęcie decyzji jest jego nieważność z mocy prawa. Przy czym czynność prawna jest nieważna od samego początku i nie podlega konwalidacji ani konwersji, a konsekwentnie nieważna jest czynność prawna, której składnik stanowiło to oświadczenie.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach procesu sąd orzekł w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którego treścią strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu w sprawie, w której stronę reprezentuje profesjonalny pełnomocnik, zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., które są podstawą rozliczeń między stronami, nie należą koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przyznanej od Skarbu Państwa. W przypadku, gdy strona korzystała z pomocy pełnomocnika z urzędu koszty nieopłaconej pomocy prawnej stanowią element rozstrzygnięcia o kosztach procesu jedynie wówczas, gdy zgodnie z wynikiem sprawy zostały zasądzone bezpośrednio od strony, która przegrała sprawę na rzecz strony przeciwnej, która sprawę wygrała i korzystała z pomocy pełnomocnika z urzędu. Koszty niezasądzone od przeciwnika strony reprezentowanej przez pełnomocnika z urzędu nie stanowią kosztów procesu (tak: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012r. sygn. akt III CZP 2/12).

Sąd przyznał pełnomocnikowi kwotę wynagrodzenia adwokackiego, wynikającą z § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016r. poz. 1714). Zgodnie z § 4 ust. 3 powołanego rozporządzenia w sprawach, w których strona korzysta z pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu, wynagrodzenie pełnomocnika sąd podwyższa o stawkę należnego podatku od towarów i usług.

W punkcie 3 wyroku Sąd na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kaliszu kwotę 2.203,10 złotych tytułem nieuiszczonych wydatków, na które złożyły się koszty sporządzenia w sprawie opinii sądowej przez biegłego sądowego lekarza psychiatrę oraz psychologa.